

• En català sempre hem fet ús diferent del verb *trencar* (o *rompre*) del de *fer malbé* o *espatllar*. En el primer cas ho diem en referir-nos a les coses fràgils, que se separen, que *s'esmicolen*, que *es trenquen*; en canvi, quan un mecanisme, una joguina deixa de funcionar, diem que *es fa malbé*, que *es desbarata*, que *s'espatlla*. Són conceptes diferents que els castellans no distingeixen quan usen el verb *romper*. Recordem que la roba o el paper no es "trenquen": *s'esquincen* o *s'esparraquen*.

• "Caure's", en la forma reflexiva, és cada cop més usat: "caure's a terra". És com "callar-se de vergonya". Diguem-ho bé: *Caure a terra*. / *Callar de vergonya*.

• *Disculpes*, *disculpin* per *excuses*, *perdoneu*, una suplència de moda. Anys enrere, si algú deia [hu sentu] ens feia ben bé l'efecte d'una castellanada, que ara ja pocs són capaços de detectar. Cal dir *em sap greu!* Començant per la TVC, tant hi sentireu "ho sento" com *perdoneu* o *disculpeu*, paraula aquesta que era d'ús

molt poc freqüent, molt menys que el clàssic *excuseu*, que és l'*Entschuldigung* alemany. Què passaria si en francès, de sobte, algun incontrolat comencés a dir "je le sens" en lloc *je le regrette?* Seria un escàndol. I si en anglès s'alterés *I am sorry* per "I feel it"?

Voldríem remarcar que, de barbarismes i d'incorreccions, o de formes calcades del castellà com les que hem exposat ací, n'hi ha moltes més. Amb altres amics n'hem reunides per a omplir-ne més de setanta-cinc pàgines! No podem deixar sense esmentar –amb pena!– aquells correctors addictes al català *light* que incorrectament fan caure pronoms febles o escriuen formes no admeses fins ara en el català normatiu (però que el DIEC –embotica que fa fort!– ja admet), o bandegen mots que ara consideren arcaïsmes (*àdhuc*, *llurs...*); són determinacions que, a més, propaguen en l'ensenyament i en textos que corregeixen. Una plaga!²♦

² Llegiu l'article "Llengua nacional: genuïtat i riquesa lingüística" de Bernat Joan, aparegut en la revista *Llengua Nacional*, núm. 26, pp. 20-21.

Colors i noms de lloc

per Carles Riera

Molts noms de lloc o topònims (ciutats, pobles, rius, muntanyes, etc.) són formats amb el nom d'algun color o altre. Començant pels catalans, a més dels in comptables noms amb l'adjectiu *blanc* escampats pel país, com *Mas Blanc*, *Coll Blanc*, *Cap Blanc*, *Font Blanca*, fixem-nos en *Montblanc* (municipi de la Conca de Barberà; també hi ha el famós massís dels Alps, el Mont Blanc, el cim més alt d'Europa, amb 4.807 m) i en *Blancafort* (nom d'un municipi de la Conca de Barberà, d'un despoblat d'Os de Balaguer, d'un castell a l'alt Berguedà, entre altres). Del nom llatí *albus* 'blanc' vénen els topònims *Querlals*, *Pedralbes* i altres. Semblantment passa amb l'adjectiu *blau*, que apareix sobretot en noms de cursos d'aigua o estanys: *estany Blau*, *gorg Blau*, *costa Blava* (Pallars Sobirà; a la Xina central hi ha el *riu Blau*). Són innumbrables els noms de lloc (colls, balnes, coves, barrancs, fonts, pics, ports, puntes, etc.) amb l'adjectiu *negre*; només en direm dos, un de major i un de menor: la *mar Negra* (entre Europa i Àsia) i *Sauva Negra* (indret del Moianès). *Montgrí* és el nom de la muntanya, de color gris, del terme de Tor-

ruella de Montgrí. Assenyalem, també, el *cap Vermell* (a la costa oriental de Mallorca); afegim-hi el *riu Vermell* (forma catalana del *Red River* que és un important riu dels Estats Units d'Amèrica, afluent del Mississipi), però és clar que no cal anar tant lluny, car nosaltres també tenim el "riu vermellós", que no és altre que el Llobregat (del llatí *rubricatus* 'rogenc') i, si volem, *Rubí* (municipi del Vallès), que vol dir 'riu roig, rogenc' i que trobem en compostos com *Font-rubí*, *Malrubí*, *Camp-rubí* o *Camprubí*, *Vilarrúbia*, etc., a més de *Rubió* i els innombrables amb *roig*: *cala Roig* (Eivissa), *cap Roig*, *grau Roig*, *hostal Roig*, *quer Roig*, *Riba-roja* (i la *mar Roja*, que deu el nom a les taques vermelles, de les algues, que apareixen en certes èpoques en la superfície) i molts més.

Si ens desplaçem més lluny, no cal dir que trobarem molts altres topònims en què el nom d'algun color hi té un paper preponderant: *els Monegres* (de *mont* i *negre*), l'*Alhambra* (famos conjunt monumental de Granada) vol dir, en àrab, 'la Vermella', *Belgrat* significa 'ciutat blanca' i *Bielorússia* és la Rússia Blanca.♦

